

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО

Врз основа на член 29 став (11) алинеи 1, 2 и 3 од Законот за шумите („Службен весник на Република Македонија“ бр.64/09, 24/11, 53/11, 25/13, 79/13, 147/13, 43/14, 160/14, 33/15, 44/15, 147/15, 7/16 и 39/16) министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство донесе

ПРАВИЛНИК ЗА СОДРЖИНАТА НА ПОСЕБНИТЕ ПЛАНОВИ ЗА СТОПАНИСУВАЊЕ СО ШУМИТЕ СО СТОПАНСКА НАМЕНА И ЗАШТИТНА НАМЕНА, КАКО И НАЧИНОТ НА НИВНАТА ИЗРАБОТКА, ДОНЕСУВАЊЕ И ОДОБРУВАЊЕ, СОДРЖИНАТА НА ПОСЕБНИТЕ ПЛАНОВИ ЗА ОДГЛЕДУВАЊЕ И ЗАШТИТА НА ШУМИТЕ ВО ЗАШТИТЕНИТЕ ПОДРАЧЈА, НАЧИНОТ НА НИВНАТА ИЗРАБОТКА, ДОНЕСУВАЊЕ И ОДОБРУВАЊЕ И СОДРЖИНАТА НА ПОСЕБНИОТ ПЛАН ЗА СТОПАНИСУВАЊЕ СО ШУМИТЕ ВО ПРИВАТНА СОПСТВЕНОСТ НАД 30 ХА, НАЧИНОТ НА НИВНАТА ИЗРАБОТКА, ДОНЕСУВАЊЕ И ОДОБРУВАЊЕ

I. ОПШТА ОДРЕДБА

Член 1

Со овој правилник се пропишува содржината на посебните планови за стопанисување со шумите со стопанска намена и заштитна намена, како и начинот на нивната изработка, донесување и одобрување, содржината на посебните планови за одгледување и заштита на шумите во заштитените подрачја, начинот на нивната изработка, донесување и одобрување и содржината на посебниот план за стопанисување со шумите во приватна сопственост над 30 ха, начинот на нивната изработка, донесување и одобрување.

II. ПОСЕБЕН ПЛАН ЗА СТОПАНИСУВАЊЕ СО ШУМИТЕ СО СТОПАНСКА НАМЕНА И ЗАШТИТНА НАМЕНА

Член 2

- (1) Посебниот план за стопанисување со шумите со стопанска намена и заштитна намена (во натамошниот текст: Посебен план за стопанисување со шумите) се состои од: - текстуален дел, - обрасци и - шумски карти.
- (2) Текстуалниот дел и обрасците се во форма на книга со А4 формат, со димензии 21,0 x 29,7 см, во зелена боја, со тврдо укоричени корици, кон кои се приложуваат потребните карти за просторот опфатен со посебниот план.

1. Текстуален дел

Член 3

Текстуалниот дел ги содржи следните податоци:

- име на шумскостопанската единица,
- местоположба,

- граници (потесни и пошироки),
- површина на шумите и на необраснатото земјиште во границите на шумскостопанската единица,
- поседовната состојба,
- природни услови (орографски, хидрографски, геолошки, педолошки и климатски услови),
- состојбата на шумата (опис на месторастењето, опис на шумските заедници, опис на насадите, утврдување на дрвната маса, утврдување на прирастот, утврдување на вредноста на дрвната маса во насадите и опис на инфраструктурни и други објекти во шума),
- анализа на стопанисување со шумите во минатото,
- целите на идното стопанисување со шумата и планирање,
- планирање (план за користење на шумите, план за одгледување и план за заштита на шумите),
- план за изградба и одржување на шумските сообраќајници и други инфраструктурни објекти во шума и
- економско-финансиски план.

1.1. Име на шумскостопанската единица

Член 4

Со посебниот план за стопанисување со шумите се утврдува името на шумскостопанската единица, врз основа на карактеристичните топоними на подрачјето.

1.2. Местоположба

Член 5

Местоположбата на шумскостопанската единица се опишува според координатите кои ги зазема во однос на северната географска широчина и источната географска должина од Гринич и според лоцираноста на најблиското населено место.

1.3. Граници

Член 6

(1) Границата на шумскостопанската единица се утврдува по природни или вештачки маркантни објекти (гребени, срт, раб на шума, река, пат, коти и тригонометри) и претставува сливно подрачје, односно гравитациона целина и ги опфаќа шумите и шумското земјиште формирајќи природна стопанска целина.

(2) Границата на шумскостопанската единица е трајна со исклучок кога се додаваат нови неуредени шуми, при трајна пренамена, при размена на шуми и шумско земјиште и други случаи определени со закон.

(3) Граничната линија на шумскостопанската единица видно се обележува со трајни гранични знаци според важечките стандарди, со три паралелни, хоризонтални црти и по една точка од левата и десната страна над кои се испишува бројот на одделот.

- (4) Граничната линија на одделот видно се обележува со трајни гранични знаци со две паралелни хоризонтални црти и по една точка од левата и десната страна над кои се испишува бројот на одделот.
- (5) Граничната линија помеѓу државните и приватните шуми се бележат со една хоризонтална црта и по една точка од левата и десната страна.
- (6) Обележувањето се врши на живи стебла, стабилни, крупни камења-самици и хумки со водоотпорна боја и тоа:
- за шуми во државна сопственост со црвена боја и - за шуми во приватна сопственост со сина боја.
- (7) Доколку површината на пододделот е обрасната со шумска вегетација, се обележува со мала буква, необраснатите се обележуваат со бројка.
- (8) Редоследот на нумерирањето на одделите се врши од лево на десно во сливното подрачје, односно во целата шумскостопанска единица.

1.4. Површина на шумите и на необраснатото земјиште во границите на шумскостопанската единица

Член 7

- (1) Површината на шумскостопанската единица претставува збир на сите катастарски парцели со намена шума и шумско земјиште, се изразуваат во хектари и ари (во две децимали) и се сравнуваат со површините од Катастарот за недвижности.
- (2) Во посебниот план за стопанисување со шумите површината се прикажува како шума, шумско земјиште и останато земјиште.
- (3) Површината под шума претставува шумски екосистем кој постои на шумско земјиште обраснато со шумски видови дрвја и грмушки, голини непосредно до шумата, како и други голини и ливади внатре во шумата, шумски расадници, шумски патишта, семенски плантажи, противпожарни просеки во шума, ветрозаштитни појаси на површина поголема од два ари, како и шуми во заштитените подрачја. Шума се состои и од млади насади и шумски култури со површина поголема од два ари, како и површини кои се составен дел на шумата, а привремено се необраснати како резултат на човечкото влијание или природни непогоди на кои започнало природното обновување.
- (4) Нешумската површина ја претставуваат сите површини кои не се од значење за стопанисувањето со шумите и служат за друга намена (населени места, ниви, ливади, плантажи, камењари, линиска инфраструктура, поголеми водни акумулации и друг вид на трајни објекти).

Член 8

- (1) Посебниот план се изработува посебно за секоја шумскостопанска единица (површина под шума, шумско земјиште и останато земјиште) и истата претставува основна единици за планирање.
- (2) Шумскостопанска единица е природна и стопанска целина, утврдена според орографските и хидрографските карактеристики, сообраќајниците и други природни и економски услови за управување и стопанисување со шумите и шумската инфраструктура.

(3) Заради порационално организирање на стопанисувањето со шумите како и заради контрола на стопанисувањето, шумскостопанската единица се дели на оддели и пододдели.

(4) Одделот претставува дел од шумскостопанската единица, просторно издвоен со природни или вештачки граници со површина до 100 ха.

(5) По исклучок од ставот (4) на овој член, одделот може да зафаќа површина до 120 ха доколку при премерот за реизработка на посебниот план се утврдат нови површини прираснати со шумска вегетација.

(6) Пододделот е најмала просторна единица во шумскостопанската единица и претставува дел на шума која по своите карактеристики битно се разликува од останатиот дел во одделот.

(7) Доколку површината на пододделот е обраснат, се обележува со мала буква, додека необраснатите површини се обележуваат со бројка.

(8) Површината на одделите и пододделите во шумскостопанската единица се утврдува со планиметрирање од топографски карти, употребата на географски информациски систем и со примена на други современи софтверски решенија.

1.5. Поседовна состојба

Член 9

Во поседовната состојба се наведуваат сопственичките права на површините кои се вклучени во посебниот план за стопанисување со шумите, а се земаат од катастарската евиденција.

1.6. Природни услови

Член 10

(1) Во природните услови се опишуваат основните карактеристики на:

- орографските услови (релјеф, надморска височина, наклон на теренот и експозиција на земјиштето),
- хидрографските услови (реки, водотеци и извори),
- геолошките услови (матични карпи, нивната старост и составот),
- педолошките услови (морфологија и опис на почвениот тип, физички и хемиски состав на почвите, процесот на хумификација, мртвата и живата покривка) и
- климатските услови (температура на воздухот, врнежи, релативна влажност, ветрови, дождовен фактор, индекс на суша и вид и степен на ерозија).

(2) Врз основа на природните услови од ставот (1) на овој член се оценува какво е влијанието на истите врз развојот на постојната вегетација, а посебно какви можности даваат за идниот развој на шумската вегетација, особено кога е во прашање внесувањето на нови видови дрвја, односно замена на некој од постојните видови.

1.7. Состојба на шумите

Член 11

Состојбата на шумите опфаќа опис на месторастењето, опис на шумските заедници, опис на насадите, утврдување на дрвната маса, утврдување на прирастот, утврдување на вредноста на насадите и опис на инфраструктурните објекти.

1.7.1. Опис на месторастењето

Член 12

Описот на месторастењето во својот состав содржи податоци за надморската височина (најниската и највисоката точка во шумскостопанската единица), релјеф, изложеност, наклон на теренот, изложеност на земјиштето на ерозија, геолошка подлога, педолошки услови и нивните својства, процесот на хумификација, растителната вегетација и други карактеристики, како и даден табеларен приказ по вид на месторастење, површина, дрвна маса и тековен прираст.

1.7.2. Опис на шумските заедници

Член 13

Шумските заедници (фитоценозите) се опишуваат по фитоценолошка припадност, прикажани по асоцијации и субасоцијации, по катови на дрвја, грмушки и приземна вегетација и истите се прикажани табеларно по површина, дрвна маса и тековен прираст.

1.7.3. Опис на насадите

Член 14

- (1) Описот на насадите содржи податоци за формата на одгледување, формата на стопанисување, составот, намена на шумите, склоп, оброст, висина, бонитет, возраст, загрозеност на шумите од штетни влијанија, здравствена состојба, квалитет на дрвјата, очуваноста, како и податоци за состојбата, видот и развојната фаза на обновата.
- (2) Формата на одгледување, формата на стопанисување, состав, склоп, оброст, бонитет, возраст и очуваноста се прикажува табеларно по површина, дрвна маса и тековен прираст.
- (3) Според формата на одгледување насадите се делат на високостеблени, средностеблени и нискостеблени.
- (4) Според формата на стопанисување насадите се делат на едновозрасни, разновозрасни и пребирни.
- (5) Според составот насадите може да бидат чисти (ако главниот дрвен вид е застапен со над 90% од вкупниот број на дрвја во насадот) и мешани насади (ако главниот дрвен вид е застапен до 90%).
- (6) Според очуваноста насадите се делат во очувани (каде обростот е $\geq 0,6$) и деградирани (каде обростот е под 0,6 како резултат на неповолни биотски и абиотски фактори).
- (7) Според намената насадите се делат на стопански и заштитни.

1.7.4. Утврдување на дрвната маса

Член 15

Дрвната маса на насадите ја сочинува масата на сите стебла со дијаметар на градна висина поголем од одредената утврдена граница која изнесува 10 см за високостеблените насади и 5 см за средностеблените и нискостеблените.

Член 16

- (1) Дрвната маса се утврдува по оддели односно пододдели и тоа со потполно мерење на дијаметрите по методот на пробни површини, растежни таблици или по слободна процена, а во зависност од стопанското значење, форма, состав и состојба на насадот.
- (2) Во едновозрасните високостеблени насади, утврдувањето на дрвната маса на насадите од последната класа по возраст, се врши со метод на пробни површини. Во насадите од останатите класи по возраст, дрвната маса се утврдува по растежни таблици.
- (3) Во пребирните, групимично разновозрасните и средностеблените насади, утврдувањето на дрвната маса се врши со метод на пробни површини.
- (4) Нискостеблените насади со возраст над 50 години, утврдувањето на дрвната маса се врши со метод на пробни површини. Во нискостеблените насади до 50 години дрвната маса се утврдува со соодветни растежни таблици.
- (5) Кај деградираните насади (псеудوماкии, шикари и шибјаци) дрвната маса се одредува по слободна процена.

Член 17

Кога дрвната маса на насадот се утврдува по пат на пробни површини, големината на истите во однос на вкупната површина на насадот изнесува:

- од 5-10% кај пребирни и расновозрасни насади,
- од 3-5% кај едновозрасните високостеблени и средностеблени насади и кај нискостеблените насади со возраст над 50 години.

Член 18

- (1) Дрвната маса се утврдува одделно за секој вид на дрво и се искажува во кубни метри.
- (2) Дрвната маса на видови дрвја, која во вкупната дрвна маса на насадот е застапена со помалку од 10%, може да се утврди заедно со дрвната маса со сродните видови дрвја.
- (3) Дрвната маса се искажува во степени по дебелина или во класи по дебелина.
- (4) Кога дрвната маса се искажува во степени по дебелина, градните дијаметри се групирани во степени од по 5 см, а средините на степените се 2,5 см, 7,5 см, 12,5 см, 17,5 см итн.
- (5) Кога дрвната маса се искажува во класи по дебелина, градните дијаметри се групираат во следните класи:

Класа	Дијаметар
I. класа по дебелина	- до 10 см (само за нискостеблените насади),
II. класа по дебелина	- од 11 до 20 см,
III. класа по дебелина	- од 21 до 30 см,
IV. класа по дебелина	- од 31 до 40 см,

V. класа по дебелина	- од 41 до 50 см,
VI. класа по дебелина	- од 51 до 60 см,
VII. класа по дебелина	- од 61 до 70 см,
VIII. класа по дебелина	над 71 см.

(6) Кога дрвната маса се искажува во класи по возраст, класите по возраст се групираат во следните класи:

Класа	За високостеблени и средностеблени насади
I. Класа по возраст	до 20 години
II. Класа по возраст	од 21-40 г.
III. Класа по возраст	од 41-60 г.
IV. Класа по возраст	од 61-80 г.
V. Класа по возраст	од 81-100 г.
VI. Класа по возраст	од 101-120 г.
VII. Класа по возраст	од 121-140 г.
Класа	За нискостеблени насади
I. Класа по возраст	до 10 година
II. Класа по возраст	од 11-20 г.
III. Класа по возраст	од 21-30 г.
IV. Класа по возраст	од 31-40 г.
V. Класа по возраст	од 41-50 г.
VI. Класа по возраст	од 51-60 г.
VII. Класа по возраст	од 61-70 г.
VIII. Класа по возраст	од 71-80 г.
IX. Класа по возраст	од 81-90 г.
X. Класа по возраст	над 90 г.

(7) Дрвната маса на насадите се одредува по правило со помош на локални или општи масовни таблици.

1.7.5. Утврдување на прирастот

Член 19

Тековниот прираст на дрвната маса се утврдува по оддели и пододдели и по видови дрвја и тоа:

- во насади каде дрвната маса е утврдена со потполно мерење, тековниот прираст на дрвната маса се утврдува со помош на контролен метод;
- во насади каде дрвната маса е утврдена по метод на пробни површини, тековниот прираст на дрвната маса се определува со еден од методите со дупчење на стебла (методот на

прирастот по дебелина, метод по време на преминување и задржување и метод на процентот на прирастот по дрвна маса);

- во насади каде дрвната маса се одредува по слободна процена и тековниот прираст се одредува по слободна процена и
- во насади каде дрвната маса е утврдена со растежни табели, тековниот прираст се утврдува со растежни табели.

1.7.6. Утврдување на вредноста на дрвната маса во насадите

Член 20

- (1) Вредноста на дрвната маса на насадите се утврдува според вредноста на дрвото на корен и во зависност од нивната зрелост за сеча.
- (2) Вредноста на дрвната маса на корен се утврдува така да од пазарната цена на шумските сортименти кои може да се произведат од тоа дрво се одземат трошоците на користењето на шумите (трошоци за сеча и изработка на шумски сортименти, трошоците на транспорт до местото на испорака и соодветен дел на заедничките трошоци на организацијата).
- (3) Вредноста на дрвната маса на младите насади се утврдува според трошоците на нивното основање зголемен со факторот пораст на вредноста така да во време на приближна зрелост за сеча се постигне вредност на дрво на корен.
- (4) Трошоците на основање на младите насади се утврдува според висината на трошоците за пошумување по вештачки пат.
- (5) Трошоците на основање на млади насади настанати по пат на природно обновување се земаат во висина на трошоците за вештачко пошумување со семе.
- (6) При утврдувањето на вредноста на дрвната маса на насадите од ставовите (2), (3), (4) и (5) на овој член, потребно е да се додаде вредноста на изградените шумски сообраќајници за да се добие реалната цена за вредноста на дрвната маса на насадите.
- (7) Утврдувањето на вредноста на дрвната маса на насадите се врши посебно за секој насад.
- (8) Вредноста на насадите се изразува во денари.

1.7.8. Опис на инфраструктурни и други објекти во шума

Член 21

- (1) Описот на инфраструктурни и други објекти во шума опфаќа опис на шумските сообраќајници и другите инфраструктурни објекти во шума.
- (2) Шумските сообраќајници се опишуваат по сопственоста и намената, видот на коловозот по кој се врши шумски транспорт, квалитетот на сообраќајницата и местоположбата.
- (3) Другите инфраструктурни објекти во шума се опишуваат според намената, типот на градба, местоположба, површина и други параметри.
- (4) Вредноста на шумските сообраќајници се утврдува по цена на чинење за изградба и одржување.
- (5) Вредноста на другите инфраструктурни објекти во шума се утврдува врз основа на утврдената книговодствена вредност за време на изработка на посебниот план.

(6) Врз основа на должината на шумските сообраќајници и јавните патишта кои поминуваат низ шума, се утврдува густината на патната мрежа на шумскостопанската единица за која се изработува посебниот план.

1.8. Анализа за стопанисувањето со шумите во минатото

Член 22

(1) Анализа за стопанисување со шумите во минатото се изработува врз основа на податоците за досегашното стопанисување со шумите и податоци за сегашната состојба на шумите.

(2) Во анализата од ставот (1) на овој член се оценуваат сите планирани и извршени работи со посебен осврт за последните 10 години, особено:

- движење на шумскиот фонд по површина,
- движење на шумскиот фонд по дрвна маса (во класи по дебелина, односно, во класи по возраст), одделно по видови дрвја,
- движење на прирастот на насадите по видови дрвја,
- квалитетен развој на насадите и нивната здравствена состојба,
- биланс на извршените работи во насадите за обнова, одгледување, мелиорација, заштита и користење (дрво и други шумски производи),
- биланс на изградбата и одржувањето на шумските сообраќајници и утврдување на отвореноста на шумата и густината на мрежата на шумските сообраќајници,
- биланс на изградба и одржување на останатите објекти врзани за шумата,
- влијание на извршените работи и спроведените мерки во стопанисувањето со шумите на земјиштето и развитокот на насадите,
- општа и посебна проблематика во стопанисувањето со насадите,
- оценка на резултатите од извршените работи во стопанисувањето со насадите, особено оценување на изборот на претходно одредените цели на стопанисување, вид и обем на работите, мерки и методи за постигнување на тие цели (начин на стопанисување, ротација, мала ротација, стопански класи и избор на видови дрвја).

1.9. Цели на идното стопанисување со шумата и планирање

Член 23

(1) Врз основа на утврдената состојба на шумите, анализата за стопанисувањето со шумата во минатото и намената на шумата се определуваат следните цели на стопанисување:

- биолошки цели, со кои треба да се насочи развојот на дрвјата и насадот во правец на создавање на стабилни шумски насади отпорни на штетните биотски и абиотски влијанија и кои при дадени услови на месторастење трајно ќе произведуват најголемо производство на дрвна маса со највисок квалитет. Тоа ќе се постигне преку неа на шумата во раните развојни фази и санирање на пожаришта,
- технички цели, со кои треба да се обезбеди остварување на биолошките цели за стопанисување со шумите (шумски сообраќајници и останати градежни објекти, опрема, кадри и нивна специјализација, база на податоци и опрема за информатичка технологија),

- производни цели, кои треба да ги утврдат можностите за производство на шумски производи (кои и колку) за потребите од дрво на индустријата за примарна преработка на дрво и другите потрошувачи и
 - општокорисни цели, со кои треба да се обезбеди трајно одржување и подобрување на заштитните и останатите функции на шумата (заштита на земјиштето од ерозија, режим на водите, клима, заштита на природата и туризам).
- (2) Целите од ставот (1) на овој член се утврдуваат според начелата на биолошки и технички приоритет на одржливо стопанисување, а во согласност со економскофинансиските можности на субјектот.

Член 24

Кога со насадите се стопанисува на различни начини, тогаш, според формата на одгледување, начинот на сечата, големина на ротацијата и малата ротација, видот на дрвјата, намената и целта на стопанисување, тие се формираат во стопански класи и подкласи, по единствена класификација во следниот формат:

1. Стопанска класа "А" - Чисти високостеблени букови насади со следните подкласи:
 - "А1" – пребирни
 - "А2" – едновозрасни
 - "А3" – разновозрасни
 - "А4" – деградирани
 - "А5" – заштитни
2. Стопанска класа "Б" - Мешани високостеблени насади од бука и други видови дрвја со следните подкласи:
 - "Б1" – бука и горун
 - "Б2" – бука и јасика
 - "Б3" – бука и бел бор
 - "Б4" – бука и црн бор
 - "Б5" – бука и ела
 - "Б6" – бука и смрча
 - "Б7" – бука и молика
 - "Б8" – бука и други лисјари и четинари
3. Стопанска класа "В" - Чисти високостеблени дабови насади,
4. Стопанска класа "Г" - Мешани високостеблени и насади од даб и други видови дрвја,
5. Стопанска класа "Д" - Чисти високостеблени насади од четинари со следните подкласи:
 - "Д1" – бел бор
 - "Д2" – црн бор
 - "Д3" – ела
 - "Д4" – смрча
 - "Д5" – молика
 - "Д6" – дива фоја
 - "Д7" – бор кривуљ

6. Стопанска класа "Е" – Мешани високостеблени насади од четинари и лисјари со следните подкласи:

- "Е1" – иглолисни и бука
- "Е2" – иглолисни и горун
- "Е3" – ела и бор
- "Е4" – ела и смрча
- "Е5" – ела и молика
- "Е6" – други иглолисни видови
- "Е7" – четинари и други лисјарски видови – едновозрасни
- "Е8" – четинари и други лисјарски видови - разновозрасни

7. Стопанска класа "И" - Чисти високостеблени насади од други лисјари

8. Стопанска класа "Ј" - Вештачко подигнати насади со следните подкласи:

- "Ј1" – лисјари
- "Ј2" – иглолисни
- "Ј3" – мешани

9. Стопанска класа "К" – Култури со следните подкласи:

- "К1" – лисјари
- "К2" – иглолисни
- "К3" - мешани

10. Стопанска класа "С" - Средностеблени насади со следните подкласи:

- "С1" - Чисти, средностеблени насади од лисјари
- "С2" - Мешани средностеблени насади од лисјари и четинари

11. Стопанска класа "Н" - Нискостеблени букови насади со следните подкласи:

- "Н1" – квалитетни букови насади на добри месторастења
- "Н2" – неквалитетни букови насади на добри месторастења
- "Н3" – неквалитетни букови насади на лоши месторастења
- "Н4" – мешани насади од бука и останати лисјари

12. Стопанска класа "М" - Нискостеблени горунови насади со следните подкласи:

- "М1" – квалитетни горунови насади на добри месторастења
- "М2" – неквалитетни горунови насади на добри месторастења
- "М3" – неквалитетни горунови насади на лоши месторастења
- "М4" – мешани насади од горунови и останати лисјари

13. Стопанска класа "Л" - Останати нискостеблени дабови насади и други лисјари,

14. Стопанска класа "П" Псеудوماкии

15. Стопанска класа "Ш" - Шикари

16. Стопанска класа "Ц" – Шибјаци

17. Стопанска класа "З" – Заштитни шуми

18. Стопанска класа "О" - Останати необраснати површини со следните подкласи:

- "О1" – Ниви
- "О2" – Ливади
- "О3" – Плантажи
- "О4" – Каменејари

- “05” – за друга намена (населени места, ниви, ливади, плантажи, камењари, линиска инфраструктура, поголеми водни акумулации и друг вид на трајни објекти).

1.10. Планирање

Член 25

Планирањето се состои од план за користење на шумите, план за одгледување, план за заштита и план за изградба и одржување на шумските сообраќајници и други инфраструктурни објекти во шума.

1.10.1. План за користење на шумите

Член 26

Планот за користење на шумите содржи: план за главни (обновителни) сечи, план за проредни (одгледувачки) сечи и план за користење на други шумски производи.

Член 27

(1) Со планот за главни (обновителни) сечи на шумата се утврдува приносот на шумата по оддели, пододдели, стопански класи и поткласи. Приносот може да биде главен и претходен.

(2) Главниот принос претставува утврден обем на сеча кој се добива од обновителни сечи и се постигнува според еден од следните методи:

1. Во нискостеблените шуми по метод на геометриска поделба на површината на годишни сечишта.

2. Во високостеблените едновозрасни шуми со период на обновување од 20 години и во шумите на меки лисјари:

- метод на класи по возраст,
- метод на умерено стопанисување по насади и
- метод на “Хуфнагел”.

3. Во високостеблените едновозрасни шуми со период на обновување преку 20 години и средностеблените шуми:

- комбинираниот метод,
- методот на “Хуфнагел” и
- постапно групимичниот метод.

4. Во пребирните шуми:

- контролниот метод и неговите варијанти,
- методот на зафаќање со сеча по одделни класи по дебелина,
- методот на “Хуфнагел” и
- постапно групимичен метод.

(3) Како главен принос се смета и дрвната маса добиена со реконструкција и конверзија на нискостеблените шуми, псеудوماкии, шикари и шибјаци.

(4) Претходен принос претставува утврден обем на сеча кој се добива од одгледувачки сечи и се определува за период на важноста на посебниот план.

Член 28

- (1) Сечивиот етат во шумскостопанската единица може да биде редовен и вонреден.
- (2) Редовниот сечив етат во шумскостопанската единица се определува за период за кој што се изработува посебниот план и се искажува по видови дрвја и сортименти кои се одредуваат по еден од светските стандарди.
- (3) Вонредниот сечив етат во шумскостопанската единица може да биде планиран и непланиран.
- (4) Планиран вонреден етат произлегува од планирани активности со кои се менува структурата на површините (изградба на патишта, противпожарни пресеки, граничен појас, како и за изградба на други објекти).
- (5) Непланиран вонреден етат произлегува од непланирани активности (воведување шумски ред и сеча заради оштетување на стебла од елементарни и други непогоди на помали површини).

Член 29

Во описниот дел на планот за сеча на шумите се утврдува времето за сеча на шумите, начинот на одбирање на стеблата за сеча, вкупните и просечните годишни трошоци за производство, а дава упатство за реализација на сечивиот етат и за спроведување на проредите (вид, обем и интензитет на сеча), начин на спроведување на проредите, мала ротација (број на години кои поминуваат од една до друга сеча во пребирните насади и групимично разновозрасните насади), ротација (плански одредено траење на производството, т.е. просечен број на години кои поминуваат од постанокот до сеча на насадот) кај едновозрасните насади, редослед на сечите во насадите загрозуени од пожари, мерки за чување на земјиштето и обнова при сечите, изработка и транспорт на шумските сортименти, предлог за рационализација на работите и друго.

Член 30

(1) Ротацијата за едновозрасните високостеблени и средностеблени насади изнесува:

- за даб	120 години
- за бука	120 години
- за костен	60 години
- за останати тврди лисјари	100 години
- за домашна топола и врба	30 години
- за евла и липа	60 години
- за ела и смрча	120 години
- за бел, црн и други борови	100 години
- за плантажи и интензивни култури од меки лисјари	25 години.

(2) Ротацијата за нискостеблени шуми изнесува:

- за даб	50 години
- за бука и габер	50 години

- за багрем 30 години
 - за меки лисјари 20 години.
- (3) Дијаметарот на сечната зрелост во пребирните шуми изнесува:
- за бука над 50 см
 - за ела и смрча над 70 см.

Член 31

- (1) Со планот за користење на другите шумски производи (шумски плодови, лековити растенија или нивни делови, печурки, лишаи, мов, семе и камен), се определува местото, обемот и начинот за користење на тие производи.
- (2) Планот од ставот (1) на овој член се изработува само за оние производи чие користење има економско значење.
- (3) Во описниот дел на планот за користење на другите шумски производи се дава образложение за планираниот обем за користење на другите шумски производи со вкупни годишни приходи и трошоци.

1.10.2. План за одгледување

Член 32

- (1) Со планот за одгледување на шумите се определува местото, видот и обемот на работите за одгледување на шумите и тоа:
1. одржување на шумите (нега на обновата преку изведување на сечи за чистење и осветлување на обновата, чистење на гранки, проредување, заштита од добиток и дивеч, заштита од штетни инсекти и габни заболувања, заштита од елементарни непогоди, заштита од пожари и чување),
 2. обнова на шумите (припрема на земјиштето, сечење, потсејување, пополнување со садници на слабо обновени површини, пошумување на редовни сечишта и голини),
 3. реконструкција на шуми (повторно воспоставување и обновување на високостеблена и високопродуктивна одгледувачка и стопанска форма на местото од деградираните или нископродуктивни шуми),
 4. конверзија (преведување на еден насад од понизок во повисок одгледувачки тип. Конверзијата може да биде директна и индиректна),
 5. прореди (отстранување на суви, заболени, криви, оштетени и на недоволно развиени стебла со цел за подобро развивање на поквалитетните стебла),
 6. интродукција (пренесување на еден вид од една област во друга каде што природно не се развива),
 7. подигање на нови шуми и насади (пошумување на голини, заштитни појаси и подигање на интензивни шумски насади) и
 8. производство на шумско семе и саден материјал (количина, вид на семе и од кои насади, провиниенција, вид и количина на саден материјал со начин на произведување).
- (2) Интензитетот на сечите во проредите не може да биде поголем од 30% од вкупната дрвна маса во насадот.

(3) Обемот на работите на пополнување на насади, култури, обновата и на внесување соодветни видови дрвја во шума, се искажува во вкупна површина во хектари.

(4) Во описниот дел на планот за одгледување на шумите се дава образложение за планираните работи на одгледување на шумите со вкупни и просечни годишни трошоци, упатства за спроведување и предлози за рационализација на тие работи.

1.10.3. План за заштита на шумите

Член 33

Планот за заштита на шумите содржи:

- превентивни мерки за заштита на шумите од пожари по степен на загрозеност на шумите од пожари,
- воведување на шумски ред со посебен акцент на шумите со повисок степен на загрозеност од пожари,
- заштита од растителни болести и шумски штетници,
- заштита од временски непогоди
- биолошки мерки за заштита на земјиштето од ерозија во шуми и во непосредна близина на шумите,
- следење на здравствената состојба на шумите,
- идентификација и мерки за заштита на заштитни шуми и
- идентификација и заштита на загрозени и ретки видови на дрвја.

1.10.3.1. Заштитни шуми

Член 34

(1) За заштитни шумите се дава текстуален и табеларен приказ за идентификувани површини кои се под зголемена опасност од ерозија и седиментација, поројни надоаѓања и поплави, влијание на водниот режим, свлечишта, одрони, лавини, ветер и други елементарни непогоди, како и заштита од бучава.

(2) Заштитните шуми се во функција на:

- заштита на почвата и водните тела наменети за консумирање од страна на човекот,
- заштита на водотеци, природни и вештачки езера,
- заштита на населби, инфраструктурни објекти, земјоделско земјиште, објекти од природно и културно наследство и
- заштита на проширување и облагородување на урбаните зони.

(3) За заштитните шуми не се применуваат одредбите од членот 30 од овој правилник, односно се применуваат мерки за обновување/подмладување на насадите со интензитет до 20% по дрвна зафатнина во рамките на еден стопански (десет годишен, плански) период и тоа 10% во првиот полупериод и 10% во вториот полупериод.

1.10.4. План за изградба и одржување на шумските сообраќајници и други инфраструктурни објекти

Член 35

(1) Со планот за изградба и одржување на шумските сообраќајници и други инфраструктурни објекти се определува изградбата на нови и одржувањето на постојните шумски сообраќајници и други градежни објекти кои служат за извршување на планираните работи при стопанисувањето со шумите.

(2) Со планот од ставот (1) на овој член се определува:

- видот, бројот, должината во километри, широчината во метри и трошоците за изградба на новите шумски сообраќајници,
- видот, должината во километри и трошоците за одржување на постојните шумски сообраќајници,
- видот, бројот, градежната површина и трошоците за изградба на нови градежни објекти (управни згради, манипулативни, работнички и стопански објекти) и
- видот, бројот и трошоците за одржување на постојните градежни објекти.

(3) Со планот се утврдува и редоследот на изградбата и одржувањето, според приоритетот и рентабилноста на одржувањата.

(4) Во описниот дел на планот за изградба и одржување на шумските сообраќајници и други градежни објекти се дава образложение за планираната изградба на нови шумски сообраќајници и други градежни објекти, како и одржување на постојните патишта со вкупни просечни годишни трошоци, отвореноста на шумите и густината на сообраќајната мрежа во однос на состојбата во време на изработката.

(5) Инфраструктурните објекти во границите на шумскостопанската единица, кои не се во функција на стопанисување со шумите се наведуваат во образец II и IIa и истите се обележуваат на шумската карта за шумски сообраќајници.

1.11. Економско-финансиски план

Член 36

(1) Во економско-финансискиот план се определуваат:

- приходите (приходи од реализација на сечивиот етат, приходи од други шумски производи и други вонредни приходи),
- расходи (расходи за реализација на сечивиот етат, расходи за проста и проширена репродукција, расходи за изградба и одржување на шумските патишта и други инвестициони вложувања) и
- рентабилност во стопанисувањето со шумите.

(2) Со економско-финансиски план се регулира обемот на работите и средствата за нивно извршување, како и се даваат предлози за рационализација на шумското производство.

(3) Во економско-финансискиот план одделно се прикажува износот, видот и обемот на работите кои ќе се извршат со финансиски средства што ќе се обезбедат од стопанисување со шумите, а одделно износот, видот и обемот на работите кои ќе се извршат од други финансиски средства.

2. Обрасци

Член 37

(1) Посебниот план за стопанисување со шумите ги содржи следните обрасци:

- Образец I	Преглед на површините,
- Образец II	Опис на месторастењето и насадите (разновозрасни),
- Образец IIa	Опис на месторастењето и насадите (едновозрасни),
- Образец III	План за користење и евиденција на разновозрасните насади,
- Образец IIIa	План за користење и евиденција на едновозрасните насади,
- Образец IV	План за користење на други шумски производи,
- Образец V	План за прореди и евиденција на извршените прореди,
- Образец VI работи	План за одгледување на шумите и евиденција на извршените

за одгледување,

- Образец VII	Преглед на изградени шумски и јавни сообраќајници,
- Образец VIII	План на проектирани шумски сообраќајници,
- Образец IX	Степен на загрозеност на шумите од пожар,
- Образец X	Шумска хроника.

(2) Обрасците од ставот (1) на овој член се дадени во Прилог кој е составен дел на овој правилник.

3. Шумски карти

Член 38

Како прилог на посебниот план за стопанисување со шумите се изработуваат карти во соодветен размер и тоа:

1. карта на насади во размер 1:20.000,
2. карта за стопански класи и подкласи во размер 1:20.000,
3. фитоценолошка карта во размер 1:20 000,
4. геолошка карта во размер 1:20.000,
5. педолошка карта во размер 1:20.000,
6. карта на предвидени сечи во размер 1:20.000 и
7. предвидени шумско одгледувачки работи и сообраќајници во размер 1:20.000.

III. Посебен план за одгледување и заштита на шумите во заштитените подрачја

Член 39

За Посебниот план за одгледување и заштита на шумите во заштитените подрачја се применуваат одредбите од членовите 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 и 24, членот 28 ставовите (3), (4) и (5) и членовите 31, 32, 33, 34, 35, 36 и 38 од овој правилник.

Член 40

- (1) Во шумите во заштитените подрачја може да се планираат мерки за обновување / подмладување на насадите (обновителни мерки) и мерки за насочување на развојот на насадите (одгледувачки мерки - прореди).
- (2) Во зоната за активно управување може да се планираат мерки за мелиорација и мерки за насочување развојот на насадот(одгледувачки мерки).
- (3) Во зоната на одржливо користење може да се планираат обновителни мерки во рамките на еден стопански (десет годишен, плански) период и да се извршат најмногу 20% од површината на насадот и тоа 10% во првиот полупериод и 10% во вториот полупериод.
- (4) Вкупната површина за обновување/подмладување се дели на работни површини (подмладни површини), рамномерно распоредени во насадот. Работната површина за изведување на обновителните мерки може да биде најмногу до 1 хектар.
- (5) Одгледувачките мерки во шумите во зоната на одржливо користење може да се планираат на целата површина на насадот со интензитет до 20% по дрвна зафатнина.
- (6) Во шумите во заштитените подрачја во зоната за активно управување, мелиоративни работи може да се планираат за нискостеблени насади, псеудوماкии, шикари и шибјаци со цел нивна трансформација во високостеблени.
- (7) Трансформацијата на нискостеблените насади може да се врши по индиректен пат. Во случај на недостаток на природна обнова по количина и квалитет, обновувањето може и треба да се изврши со посејување на семе од истиот вид.
- (8) Трансформацијата на псеудوماкии, шикари и шибјаци може да се врши со посејување семе или садење садници. При извршување на трансформацијата изборот на видот на дрво се врши на типолошка основа.
- (9) Одгледувачки мерки во шумите во зоната на активно управување може да се планираат во насади за кои цел на управувањето е нивна трансформација во високостеблени по пат на индиректна конверзија.
- (10) Периодот на трансформација може да се планира најмалку за 3 плански периоди односно 30 години поделени во полупериоди од по 5 години.

Член 41

Посебниот план за одгледување и заштита на шумите во заштитените подрачја ги содржи обрасците I, II, IIa, IV, V, VI, VII, VIII, IX и X од членот 37 став (1) од овој правилник.

IV. Посебен план за стопанисување со шумите во приватна сопственост над 30 ха

Член 42

За Посебниот план за стопанисување со шумите во приватна сопственост над 30 ха се применуваат одредбите од членовите 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37 и 38 од овој правилник.

Член 43

- (1) Покрај податоците од членот 42 од овој правилник, Посебниот план за стопанисување со шумите во приватна сопственост над 30 ха потребно е да содржи и опис на месторастењето и

опис на насадите по сопственици на шумата збирно по катастарски општини, стопански класи и стопанската единица и геодетски елаборат за видно и трајно обележување на границите.

(2) Сите измени на внатрешните граници се регистрираат и бележат на карта врз база на претходно теренско снимање со помош на бусола и мерна лента.

(3) Шумата во парцелата се прикажува во одгледувачка форма која е најзастапена и се издвојуваат насади во границата на парцелите.

(4) Парцели со слични шумски карактеристики се групираат во насади утврдени во членот 24 од овој правилник.

V. Евидентирање на извршените работи во шума

Член 44

(1) Корисникот односно сопственикот на шумата води евиденција за извршените работи во шума со која стопанисува/управува.

(2) Извршените работи во шума (по обем, година, оддели и пододдели) се евидентираат во обрасците III, IIIa, IV, V, VI и VIII, додека настанатите непредвидени промени се евидентираат во образец X.

(3) Во приложените прегледни карти корисникот односно сопственикот треба да ги евидентира сите извршени шумскокултурни работи, сечи и изградба на патишта.

VI. Начин на изработка, донесување и одобрување на посебниот план

Член 45

(1) При изработка на посебниот план за стопанисување со шумите се вршат следните активности:

- утврдување на површината под шума и шумско земјиште,
- утврдување на шуми загрозени од пожар,
- одредување на семенски насади,
- контрола на сопственичките права на шумското земјиште,
- анализа на стопанисувањето и стекнатото искуство при стопанисувањето со шумите во минатото,
- обезбедување на површинска основа од основната карта во размер 1: 20 000,
- нова поделба на одделите,
- мерење на нивната површина,
- припрема на потребните инструменти, опрема и обрасци за прибирање на теренски податоци и
- теренско прибирање на податоци преку обележување на одделенската поделба како и запишување на обележаните (таксациони) податоци.

(2) По извршените активности од ставот (1) на овој член корисникот односно сопственикот го донесува посебниот план за стопанисување со шумите и се доставува на одобрување од страна на органот надлежен за работите од областа на шумарството.

Член 46

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за содржината на посебните планови за стопанисување со шуми, посебните планови за одгледување и заштита на шуми и годишните изведбени планови („Службен весник на Република Македонија“ бр.48/98).

Член 47

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Бр. 47-6241/4
22 ноември 2019 година
Скопје

Министер за земјоделство,
шумарство и водостопанство,
Трајан Димковски, с.р.

ПРИЛОГ

ПРЕГЛЕД НА ПОВРШИНИТЕ

Образец – I
Формат 21x29,7

[illegible]

ОПИС НА МЕСТОРАСТЕЊЕТО И НАСАДИТЕ (разновозрасни)

Образец - II
Формат 21x29,7

лева страна

[illegible]

десна страна

[illegible]

ОПИС НА МЕСТОРАСТЕЊЕТО И НАСАДИТЕ (едновозрасни)

лева страна

Образец - IIa
Формат 21x29,7

Ознака на местото			Опис на месторастењето	ОПИС				
Оддел	Пододдел	Површина	Тип на месторастење, надморска височина, изложеност, наклон, релјеф, геолошка подлога, тип и главни својства на земјиштето	Фитоценоза, форма на одгледување, здравствена состојба, очуваност и вид на подмладокот	Вид на дрво	Состав	Обраст	Класа на возраст
1	2	3	4	5	6	7	8	год

десна страна

[illegible]

лева страна

Формат 21x29,7

десна страна

лева страна

Формат 21x29,7

десна страна

ПЛАН ЗА КОРИСТЕЊЕ НА ДРУГИ ШУМСКИ ПРОИЗВОДИ

Формат 21x29,7

лева страна

Формат 21x29,7

Ознака на местото			Стопанска класа	Вид на дрво	Дрвна маса		Прираст	За сеча		Интензитет	Број на наврати	Работна површина	Начин и метод на работа
Оддел	Пододдел	Површина			на 1 ха	на цела		на 1 ха	на цела				
						површина			површина				
					м3	м3	м3	м3					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

[illegible]

Образец – VI
Формат 21x29,7

[illegible][illegible]

Образец - VII
Формат 21x29,7

[illegible]

Образец - VIII
Формат 21x29,7

Оддел	Пододдел	По стандард		Проектиран пат			Вонреден етат			Плански трошоци за изградба	Извршено во година								
		Ознака на патот	Категорија на патот	должина	ширина	површина	Вид на приносот	Вид на дрво	Дрвна маса		Вкупно						км	м3	ден.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	